

POSTANOWIENIE

Dnia 30 czerwca 2021 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Anna Owczarek

w sprawie z powództwa R. N. i L. N.
przeciwko M. F., K. B. i M. B.
o ustalenie,
na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 30 czerwca 2021 r.,
na skutek skargi kasacyjnej powodów
od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...]
z dnia 23 grudnia 2019 r., sygn. akt I ACa [...],

- 1) odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania,
- 2) przyznaje i poleca Skarbowi Państwa - Sądowi Apelacyjnemu w [...] wypłacić adwokat M. P. kwotę 3.600,- (trzy tysiące sześćset) zł, powiększoną o należną stawkę podatku od towarów i usług, tytułem kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu powodom R. N. i L. N. w postępowaniu kasacyjnym.

UZASADNIENIE

Powodowie R. i L. N. wnieśli skargę kasacyjną od wyroku Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 23 grudnia 2019 r., zmieniającego częściowo wyrok Sądu Okręgowego w P. z dnia 22 marca 2018 r. ustalając, że umowa pożyczki zawarta 25 sierpnia 2014 r. pomiędzy pozwanym M. F. a pozwanym M. B. jest nieważna w zakresie zastrzeżonych odsetek ponad wysokości procentowe w

stosunku rocznym wymienione w sentencji oraz ponad maksymalne odsetki za opóźnienie powyżej wysokości określonej w art. 481 § 2¹ k.c.; oddalając powództwo w pozostałym zakresie oraz oddalając apelację powodów w pozostałym zakresie.

Sąd Najwyższy, oceniając - na podstawie art. 398⁹ § 1 k.p.c. - skargę kasacyjną z punktu widzenia podstaw przyjęcia jej do rozpoznania, zważył:

W niniejszej skardze sformułowano zarzut nieważności postępowania, uzasadniając go pozbawieniem powoda R. N. możliwości obrony jego praw poprzez nieustanowienie pełnomocnika z urzędu na etapie postępowania pierwszoinstancyjnego, pomimo ogólnego stanu zdrowia, ze względu na który powód nie był w stanie podjąć racjonalnej obrony swych praw. Sąd Najwyższy wielokrotnie już zajmował stanowisko, że odmowa ustanowienia dla strony pełnomocnika z urzędu skutkuje pozbawieniem jej możliwości obrony swych praw, a tym samym nieważnością postępowania, ma miejsce tylko wtedy, gdy strona swoim zachowaniem wykazuje nieznajomość reguł postępowania lub nieporadność, prowadzącą do tego, że przy faktycznym lub prawnym skomplikowaniu sprawy nie jest w stanie wykorzystać prawnych możliwości prawidłowego jej prowadzenia (por. np. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 2020, I CSK 411/19, OSNC 2021, nr 3, poz. 20 i postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 lipca 2019 r., IV CZ 36/19, niepubl.). W niniejszej sprawie powód uczestniczył w postępowaniu w sposób aktywny, formułował w jasny sposób wnioski procesowe, składał pisma. Nie wykazywał przy tym oznak nieporadności lub braku sprawności intelektualnej pozwalającej rozumieć znaczenie procesu. Dodatkowo należy podkreślić, że sam fakt istnienia choroby psychicznej strony nie uzasadnia konieczności uwzględnienia wniosku strony o ustanowienie pełnomocnika z urzędu. Także w takiej sytuacji sąd ocenia, czy udział adwokata lub radcy prawnego jest w sprawie potrzebny (art. 117 § 4 k.p.c.) i tylko wówczas, gdy sprawa jest skomplikowana pod względem faktycznym lub prawnym albo, gdy strona wykazuje nieporadność i nie podejmuje stosownych działań procesowych (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2019 r., IV CSK 495/18, niepubl.).

W niniejszej skardze oparto się również na przesłance wskazanej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c., podnosząc, że do oczywistej zasadności skargi doszło na skutek

niezbadania przez Sąd odwoławczy przesłanek nieważności czynności udzielenia pożyczki, w szczególności działania pozwanego M. B. w stanie wyłączającym świadomość lub swobodę dokonania tej czynności (art. 82 k.c.).

Dla skutecznego powołania w skardze przesłanki określonej w art. 398⁹ § 1 pkt 4 k.p.c. konieczne jest wykazanie przez skarżącego kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego mającej charakter oczywisty, widoczny *prima facie* przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej (zob. np. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 16 czerwca 2016 r., IV CSK 729/14 oraz z dnia 15 lipca 2015 r., IV CSK 17/15 - nie publ.). Musi być zatem oczywiste, że ma miejsce kwalifikowana postać naruszenia prawa, zauważalna bez głębszej analizy przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, która przesądza o wadliwości zaskarżonego orzeczenia w stopniu nakazującym uwzględnienie skargi (por. m.in. postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 24 lutego 2012 r., II CSK 225/11, nie publ.; z dnia 23 listopada 2011 r., III PK 44/11, nie publ.). Skarżący powinien nie tylko przywołać konkretne przepisy prawa, którym - jego zdaniem - Sąd drugiej instancji uchybił, ale także przytoczyć odpowiednią juretryczną argumentację odnoszącą się do oczywistości ich naruszenia (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 listopada 2013 r., I UK 214/13, nie publ.).

Skarżący nie spełnili powyższych wymagań. Przede wszystkim należy podkreślić, że zgodnie ze stanem faktycznym ustalonym w sprawie i niemogącym stać się przedmiotem powtórnego badania przez Sąd Najwyższy, pozwany M. B. działał z pełnym rozeznaniem własnych czynności, na co wskazuje między innymi przypisanie mu dokonania skomplikowanych operacji skutkujących szkodą na rzecz spółki A. w postępowaniu karnym toczonym przed Sądem Rejonowym w P. w okresie odpowiadającym czasowi dokonywania czynności, której dotyczy niniejsza sprawa. W tym postępowaniu karnym przeprowadzono też wnikliwy dowód z opinii biegłego psychiatry, potwierdzając poczytalność i sprawność intelektualną M. B.. Pozwany M. B. był również badany psychiatrycznie w sprawie o jego ubezwłasnowolnienie, która toczyła się przed Sądem Apelacyjnym w [...]. Także ta opinia nie wykazała obniżonych zdolności pozwanego do pokierowania swoim postępowaniem. W związku z tym również argument

skarżących, którzy zarzucają Sądowi odwoławczemu zaniechanie przeprowadzenia dowodu z opinii biegłego psychiatry w niniejszej sprawie nie może się ostać, ponieważ pozwany był badany w dwóch różnych sprawach sądowych, które toczyły się w niewielkim odstępie czasu, a treść obydwu opinii była wykorzystywana w niniejszej sprawie, podczas badania przez Sąd przesłanek z art. 82 k.c.

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398⁹ § 1 i 2 k.p.c. odmówił przyjęcia skargi do rozpoznania, a o kosztach nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu orzekł na podstawie § 16 ust. 4 pkt 2 w zw. z § 8 pkt 7 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 3 października 2016 r. w sprawie ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej przez adwokata z urzędu.